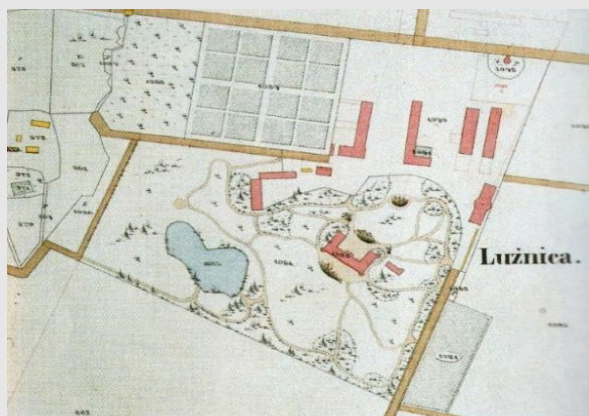

LUŽNICA

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Zagrebačka
Grad/općina	Grad Zaprešić
Naselje	Zaprešić
Katastarski podaci	k.č. br. 1083, 1084/1, 1084/2, 1084/3, 1084/4, 1090/2, 1090/3, 882/2, 1088 (zk.ul. 735), 882/1 (zk.ul. 2127), 882/3, 1029/1 (zk.ul. 3197), 1089, 1080/21, 1080/22, 1080/23, 1080/24, 1093/3, 1093/1, 1080/1 (zk.ul. 394), 1090/4, 1090/5, 1090/1, 1080/19, 1080/20 (zk.ul. 986), 882/9 866/1, 1080/25, 1094/2, 1094/4, 1094/5, 1094/6, 1094/7, 1094/8, 1094/9, 1094/10, k.o. Brdovec.
Naziv	Dvorac Lužnica
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Zagrebu
Glavna datacija	Druga polovica 18. stoljeća
Naručitelj	Pavao Rauch
Vlasništvo	Družba sestara milosrdnica Sv. Vinka Paulskoga
Pravni status	Z-2789
Namjena	Kulturno - turistička

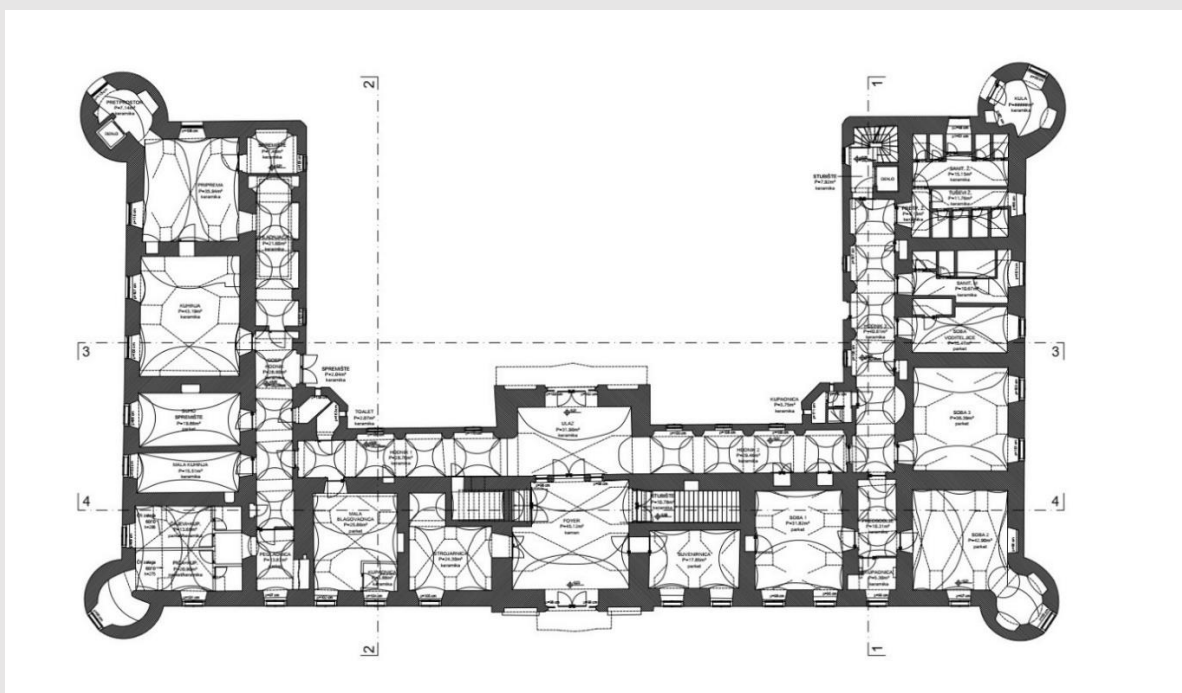
Povijesni katastar imanja iz 1862. godine, zona zaštite na DOF podlozi

2. SMJEŠTAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Trokrilni dvorac smješten je na blago povišenom terenu u odnosu na cestu koja vodi iz Zaprešića prema Brdovcu. Okružen je pejzažno uređenim perivojem koji se prostire prema jugu pretapajući se u livade s oranicama. Sjeverozapadno od dvorca, na mjestu nekadašnje gospodarske zgrade, izgrađena je dvokatnica za smještaj časnih sestara. Lokalnom cestom je nekada jedinstven prostor imanja prepolovljen pa su gospodarske zgrade, koje su zajedno s vrtovima činile važan gospodarski dio imanja, danas na taj način odvojene od dvorca.

2.1. DVORAC

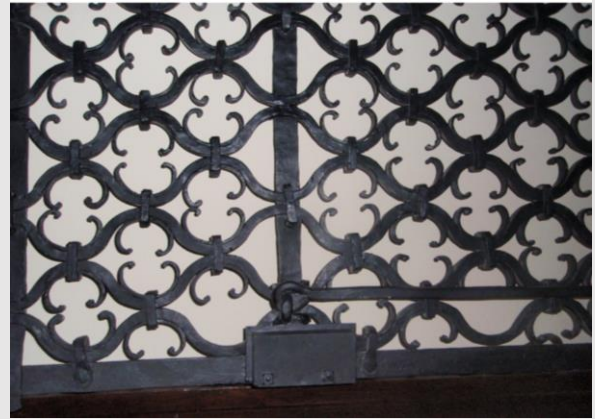
Trokrilni jednokatni dvorac ima četiri ugaone cilindrične kule. Središnje krilo istaknuto je rizalitim istakom zabatnog zaključka na glavnom i dvorišnom pročelju što ističe aksijalnost kompozicije. Krila zaključuju dvostrešna krovništa razlomljena rizalitim i njihovim krovijem, dok kule imaju uobičajena krovništa stožasta oblika. U prostornoj organizaciji primijenjen je tradicionalni koncept nizanja anfiladno povezanih prostorija duž vanjskih perimetralnih zidova, koje prate hodnici s orijentacijom na dvorište. Unutar glavnog krila smještena je reprezentativna dvorana koja se proteže cijelom njegovom dubinom, od prednjeg do stražnjeg pročelja te je na obje strane rastvorena po trima otvorima rizalitne zone. Istaknuta je, dakle, dimenzijama i formom tlocrta, ali i vertikalnom mjerom što se odrazilo na karakter volumena dvorca. Vertikalna komunikacija odvija se jednokrlnim drvenim stubištem koje povezuje prizemlje i kat, dok se posebnim stubištem iz ulazne veže spušta u podrumsku etažu. Na rubu katne etaže zapadnog krila nalazi se dvorska kapela s baroknim oltarom. Na spojevima glavnog i bočnih krila prigrađene su kulice sredinom 19. stoljeća.

Prostorije podruma, koji se proteže u okviru gabarita južnog i istočnog krila, svodene su češkim svodovima. Hodnike prizemne i katne etaže zaključuju nizovi čeških svodova koje razdijeljuju glatke pojasnice, prostorije prizemlja završavaju križnim, a prostorije kata koritastim svodovima. Prizemne zone svih pročelja dvorca, uključujući kule, obuhvaćene su horizontalnim trakama u žbuci, dok su katne plohe glatkim trakama podijeljene na pravokutna prozorska polja. Središnja rizalitna zona, osim volumenom naglašena je balkonima (na glavnom pročelju s košarastom, a na dvorišnom pročelju klasicističkom kovanoželjeznom ogradom) i arhitektonskom plastikom u vidu dvostrukih zaobljenih prozorskih nadstrešnica, volutica, diskova, spirala itd. Zanimljivost i posebnu vrijednost pročeljnog oblikovanja predstavljaju ljudske glave, odnosno poprsja različitih likova koja su izvedena u plitkom reljefu, u žbuci, po jedan iznad svakog prozora katne etaže.

Dvorac baštini cijeli niz elemenata izvorne interijerske opreme poput barokne vratne stolarije, kamenog opločenja, drvenih ugradbenih ormara, kaljevih peći češke i austrijske proizvodnje, drvenih zidnih ormara s raskošnim rezbarijama. Stubište s drvenim stubama gdje je urezana i godina izvedbe (1791.), kamenom pleternom ogradom i zidnim oslikom u potpunosti je očuvano. Interijer dvorske kapele također je očuvan što podrazumijeva podne kamene ploče i barokni oltar, dok je izvorni zidni oslik prekriven kasnijim bojanjima. Manji dio zidnih oslika reprezentativnih prostorija kata recentno je restauriran i prezentiran.

2.2. GOSPODARSKE ZGRADE

Prema katastarskoj izmjeri iz 1862. godine u sjevernom dijelu imanja bila je gospodarska zona sa šest većih gospodarskih zidanica, velikim geometrijski organiziranim vrtom i voćnjakom. Od povijesnih gospodarskih zgrada samo jedna je sačuvana u potpunosti. Riječ je o izduljenoj prizemnici dvostrešnog krovišta s nizom prostorija od kojih su samo neke međusobno povezane vratima, a većini se pristupa iz vanjskog prostora. U konstruktivnom smislu prostorije se razlikuju pa su tri od ukupno šest prostorija svođene bačvastim svodom, dok su preostale tri zaključene drvenim grednicima odnosno betonskim konstrukcijama. Uzdužne pročeljne plohe rastvorene su vratnim otvorima različitih dimenzija kao i prozorskim otvorima uglavnom neujednačenih veličina i oblika. Danas je bez namjene, međutim u izradi je projekt obnove i prenamjene.

Kraće krilo nekada veće izduljene zidanice „L“ tlocrta nalazi se uz lokalnu cestu kojom je presječeno imanje. Zgrada, izvorno vjerojatno namijenjena smještaju nadzornika imanja, ima lukovima rastvorenu lođu na katu. Privremeno je u njoj nekada bila smještena kapela Družbe sestara milosrdnica zbog čega je među sestrama usvojen naziv „kapela“. Usprkos izrazito lošem stanju, očuvani su svodovi u prizemlju te pročeljna artikulacija pilastrima velikog reda kao i barokna plastika u obliku voluta i zvončiča.

2.3. KRAJOLIK

Pejzažno uređeni perivoj s vijugavim stazama i grupama visokih stabala okružuje dvorac. Pred ulazom na dvorišnoj strani nalazi se parterno uređen cvijetni rondel, dok je relativno veliki ribnjak okružen visokim stablima smješten u zapadnom dijelu imanja. Matrica ovoga perivoja potječe iz 19. stoljeća, međutim većina stabala je sađena tijekom 20. stoljeća te nema očuvane povijesne opreme. Na istočnoj strani perivoj prerasta u šumu, a prema jugu ga zamjenjuju livade. Posebnog je značaja vizura na dvorac s ceste koja vodi prema Brdovcu, što omogućuju upravo neizgrađene zelene površine, livade i oranice, nerazdvojni dijelovi ove iznimne cjeline.

3. STANJE

Dvorac je u vrlo dobrom stanju što se prije svega odnosi na konstrukciju i stanje interijera, dok je pročelna žbuka dotrajala i oštećena vlagom. Pročelja s visoko očuvanim izvornim baroknim slojem žbuke i svih pripadajućih dekorativnih elemenata potrebno je obnoviti u skladu s konzervatorskim smjernicama.

Gospodarska građevina (k.č. 1090/3) ima recentno obnovljeno krovništvo i tom je prilikom dobila tri krovne kućice. Planira se njena prenamjena, a time i obnova interijera i pročelja.

4. VALORIZACIJA

Riječ je o značajnom primjeru barokne rezidencijalne arhitekture koja nosi obilježja stilski zrelog rješenja nastalog pod utjecajima srednjoeuropskih izvorišta. Osim visoke vrijednosti arhitektonskog koncepta naglašene aksijalnosti sa sceničnim ugaonim kulama, umjetničkoj vrijednosti doprinose kompletno očuvana barokna pročelna plastika kao i povijesno uređenje interijera. O potonjem svjedoče brojni izvorni elementi poput svodnih oslika i štuko dekoracija, barokne vratne stolarije, kamenog opločenja, drvenog stubišta s kamenom baroknom ogradom kao i dvorska kapela s baroknim oltarom.

Kompleks koji čine kompletno očuvani dvorac okružen perivojem i gospodarska zona s par gospodarskih građevina ima povijesnu i dokumentarnu vrijednost kao svjedočanstvo o načinu i kulturi življenja visokog hrvatskog plemstva, ali i organizaciji i funkcioniranju vlastelinstva koje u 18. stoljeću predstavlja mjesto gdje se objedinjuje življenje i privređivanje. Nadalje, isčitava se odnos prema vanjskom prostoru, odnosno prirodnom okruženju koje tijekom 18. i 19. stoljeća postaje važna komponenta svakodnevice te zauzima važan udio u konceptu cjeline i promišljanju arhitekture.

Dvorac ima elemente društvene vrijednosti jer se stanovništvo toga kraja s njim već stoljećima povezuje i identificira. Gradila ga je obitelj Rauch koja ostaje u vlasništvu do 20. stoljeća, a godine 1925. kupuje ga Družba sestara milosrdnica koja ga i danas posjeduje. Časne su iz dvorca iselile u recentno izgrađenu zgradu unutar imanja, a dvorac koriste u kulturne i turističke svrhe. Bave se poljoprivredom i brojnim drugim aktivnostima koje im donose određenu financijsku korist, a dvorac s imanjem je na taj način postao dobar primjer održivog korištenja u pregledu dvoraca kontinentalne Hrvatske.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Dvorac, k.č. 1083, k.o. Lužnica – stupanj zaštite: D1

Obzirom na visoku arhitektonsku i umjetničku vrijednost dvorac se obnavlja primjenom konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i opreme interijera. Moguće su minimalne intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije. Obnavljaju se i prezentiraju elementi očuvane povijesne opreme (prozorska i vratna stolarija, ugradbeni ormari, kovano-željezne barokne vratnice stubišta, drvene ulazne stube, barokna kamena ograda i pod, kaljeve peći, zidni oslici itd.).

Gospodarske zgrade, k.č. 1090/3, 1090/1, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: G2

Gospodarske građevine potrebno je obnoviti primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena i artikulacije pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

Krajolik, k.č. 1084/1, 1084/2, 1084/3, 1084/4, 882/2, 882/1, 1085, k.o. Brdovec – stupanj zaštite:

K1

Perivoj uokolo dvorca s ribnjakom štiti se u potpunosti (očuvanje matrice i biljnog fonda).

Krajolik, k.č. 882/3, 882/69, 1029/1, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: K3

Polja u prednjem (južnom) dijelu imanja potrebno je zadržati u postojećem stanju bez izgradnje zbog iznimnih vizura s glavne ceste prema dvorcu.

Krajolik, k.č. 1080/1, 1080/25, 1080/24, 1080/23, 1080/22, 1080/21, 1080/20, 1080/19, 866/1, 1093/1, 1089, 1093/1, 866/1, 1090/4, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: K3

Zonu sjeverno i istočno od dvorca potrebno je urediti održavanjem ili sadnjom zelenila u skladu s identitetskim obilježjima krajolika.

Recentna izgradnja, k.č. 1090/2, 1090/1, 882/69, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: R1

Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

DVORAC

D1 ■ Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i opreme interijera. Moguće su minimalne intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije. Obnavljaju se i prezentiraju elementi očuvane povijesne opreme. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

GOSPODARSKE ZGRADE

G2 ■ Primjena konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

PERIVOJ

K1 ■ Očuvanje matrice, biljnog fonda i opreme (kompletna povijesna situacija). Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju studije perivoja koju je prethodno potrebno izraditi.

K3 Očuvanje zelene zone ili parterno uređenje bez nove izgradnje, sve usklađeno s karakterom prostora (prema konzervatorskim smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela).

RECENTNA IZGRADNJA

R1 ■ Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Obad Šćitaroci, M.: Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Dvorac Lužnica, studija zaštite i obnove perivoja, Mladen Obad Šćitaroci, Zagreb, 2004.

Dvorac Lužnica, studija obnove i zaštite dvorca, Viki Jakaša Borić, Biserka Dumbović Bilušić, Zagreb, 2006.

Arhitektonska snimka dvorca, Davor Vilupek, dipl.ing.arh., 2020.

Troškovnik za obnovu pročelja dvorca Lužnica, Renato Cottiero, dipl.ing.arh., 2020.

Izvješće o restauratorskom sondiranju pročelja dvorca Lužnica, Vjekoslav Varšić, viši restaurator, 2020.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.